

Fördjupad utredning om feriearbete där påverkan på kompetensförsörjningen ska belysas särskilt

Feriearbete, eller feriepraktik, är något som Region Jämtland Härjedalen tillhandahållit för ungdomar under lång tid i syfte att stärka kompetensförsörjningen genom att ge tidig inblick i regionens möjliga yrken och verksamheter i förhoppning om att ungdomarna ska intressera sig, utbilda sig och därefter återkomma till regionen som arbetskraft. Mervärden är att ungdomar erbjuds sysselsättning och en chans till inkomst under sommarloven.

Ungdomar 15-18 år kan erbjudas feriepraktik. Denna insats hålls ihop av HR även om ungdomar placeras vid olika arbetsställen inom regionen. Äldre ungdomar kan även erbjudas vanliga anställningar men dessa görs då av respektive chef ute i verksamheten, varför det är svårt att analysera över tid om det tex blivit fler unga som anställs på vanligt jobb istället för på feriepraktik.

Fördelning och ansökan

Tidig under innevarande år skickas förfrågan om att ta emot feriepraktikanter ut via ledningsmejl till regionens chefer. Eftersom regionen har verksamhet i samtliga kommuner ställs frågan utifrån stor geografisk spridning, dock är det i huvudsak verksamheter vid sjukhuset i Östersund, inklusive vårdnära service (VNS) som bedömer sig ha möjlighet att ta emot feriepraktikanter. Nu under 2023 var det tex enbart tre enheter inom primärvården som sade sig kunna ta emot ungdomar; två hälsocentraler inom Östersunds geografiska område samt NÅVA i Strömsund.

I ett nästa skede får ungdomarna ansöka om feriepraktik och då bland annat baserat på geografiska önskemål, vilket i slutändan för Strömsunds del tex innebar att enbart en ungdom placerades där då det inte var fler som sökte sig dit. I huvudsak är det ungdomar från Östersunds kommun som söker feriepraktik hos regionen. Viss samannonsering görs tillsammans med Östersunds kommun då det ofta är svårt att skilja mellan kommunens och regionens verksamhet. Annonsering sker inte tillsammans med övriga länskommuner, främst eftersom vi inte kan erbjuda placeringar där.

Antalet feriepraktikanter

2023

Hälso-och sjukvård: Ca 13 st, varav 2 st inom primärvården.

Övrig serviceverksamhet: Ca 27

Fr.o.m. 2023 har det skett en förskjutning av feriepraktikplatserna från Hälso-och sjukvård till Vårdnära Service (VNS). Detta då de har tagit över en del av arbetsuppgifterna som anställd vårdpersonal tidigare har utfört.

2022

Hälso-och sjukvård: Ca 18 st.

Övrig serviceverksamhet: Ca 17 st.

2021 och 2020

Ingen feriepraktik med anledning av pandemin.

2019

Hälso-och sjukvård: Ca 19 st.

Övrig serviceverksamhet: Ca 11 st.

2018

Hälso-och sjukvård: Ca 29 st.

Övrig serviceverksamhet: Ca 9 st.

2017

Hälso-och sjukvård: Ca 27 st.

Övrig serviceverksamhet: Ca 8 st.

Kostnad för feriepraktikanter

Budgeten centralt ligger på 500 000 kr per år, denna har varit oförändrad sedan starten för programmet med feriepraktikanter i nuvarande form år 2013. Antalet feriepraktikanter har dock varierat stort, från 59 st. år 2012 till som lägst 35 st. år 2016 och 2017. För årets 40 feriepraktikanter beräknas avsatta medel vara tillräckliga.

Andel som tar/har en anställning i Regionen efter genomförd feriepraktik

En undersökning av de som åren 2012–2015 gjorde feriepraktik (födda 94–98) visar på en låg andel som nu har en anställning inom hälso- och sjukvård hos Region Jämtland Härjedalen.

Däremot finns ett antal som jobbar vidare inom servicedelarna såsom vårdnära service (VNS) eller vaktmästeri/förråd.

Vad gör en feriepraktikant?

Arbetsuppgifterna ska vara av enklare karaktär och alltid utföras under handledning av utsedd handledare.

På vårdavdelningarna får de hjälpa till med olika sysslor som exempelvis att fylla på i förråd och patientrum, hjälpa till med matservering på, städa och hålla ordning på avdelningen samt i patient- och personalkök. De får även hjälpa övrig personal på avdelningen med olika sysslor. De får inte delta i direkt vårdkrävande situationer eller vid den dagliga omvårdnaden eftersom de inte har vårdutbildning.

Som feriearbetare på Vårdnära service (VNS), kost & förråd får man tillsammans med någon ordinarie medarbetare tillaga frukost, servera lunch och middag till patienter. Arbetet är på någon av de olika avdelningar som finns på sjukhuset i deras respektive kök.

Arbetsuppgifter på Centralförrådet är att plocka och packa varor, inventera nya lagerprodukter och allmänt bistå övrig lagerpersonal.

Kommentarer från feriepraktikanter

Det saknas representativt urval i insamlade åsikter men de ungdomar som haft feriepraktik och svarat är positiva med en lutning mot att det varit för lite att göra och att uppgifterna har varit enformiga.

Kommentarer från verksamheten

Från verksamheternas sida ser man ofta ett mervärde av att ta emot feriepraktikanter men då sommaren i hälso- och sjukvården ofta är ansträngd kan det vara svårt att ta emot och att göra praktiken meningsfull samt att avsätta resurs för handledning. Kommentarer från verksamhet har varit;

- *Feriearbetarna är kanske våra framtida kollegor. Vi får chansen att marknadsföra oss som arbetsgivare och förhoppningsvis så väljer några av våra feriearbetare att återkommande arbeta extra på lov och semestrar. De utför de allra flesta arbetsuppgifter som vår ordinarie personal, och vi klarar inte vårt uppdrag utan denna sommar utan att bemanna upp.*
- *Förutom att de är en av våra viktigaste insatser för framtida personalförsörjning så har vi också ett stort ansvar som länets näst största arbetsgivare att erbjuda plats för ungdomar.*
- *För mig som enhetschef är det att de får en bra utbildning så att de kanske kan jobba som semestervikarier senare.*
- *En utmaning att hitta meningsfulla arbetsuppgifter som täcker hela perioden.*
- *"Gräddde på moset", de gör lite extra som man inte alltid hinner med, prata med patienter eller gå ärenden åt dem. Håller ordning i personalrummet.*

Konsekvens av nedlagt program för feriepraktik

För rekryteringen inom Hälso-sjukvård bedöms det inte som att feriepraktik har långsiktig effekt på kompetensförsörjningen. Feriepraktikanterna är inte i patientnära verksamhet tillräckligt för att de ska få en bild/uppfattning av hur sjukvården fungerar. Historiskt sett kan vi inte se att någon större andel av tidigare feriepraktikanter nu jobbar kliniskt hos oss. Till viss del finns indikationer på att det snarare varit avskräckande då feriepraktiken inte blivit riktigt som man har tänkt sig.

För serviceyrkena går det inte att styrka ett samband mellan feriepraktik och senare arbete, dock är andelen som återkommit i arbete högre. Detta är enklare arbeten som inte kräver högre utbildning. Kompetensförsörjningen framåt i dessa yrken är liksom i hälso- och sjukvården en utmaning och där kan en se feriepraktik som en inskolning. Konsekvensen kan därmed i framtiden bli att verksamheten behöver lägga mer tid på alternativa kanaler till rekrytering.

Ytterligare en konsekvens är att inte vara delaktiga i att erbjuda arbete och sysselsättning till ungdomar, något som kan inverka både ekonomiskt och socialt hos ungdomarna i fråga.

En annan konsekvens är att minskad eller helt slopad feriepraktik skulle minska den administration inom HR-enheten som under januari till juni belastar enheten med ca 25% HR-konsulttjänst.

Slutsats

Programmet för feriepraktik, som i dagsläget är en av flera insatser för långsiktig kompetensförsörjning, bedöms inte tillföra någon långsiktig positiv effekt gällande

kompetensförsörjningen av hälso- och sjukvård. Däremot skulle ett nedlagt program för feriepraktik få en negativ inverkan på kompetensförsörjningen i serviceyrken. Vid fortsatt program sker inte den föreslagna besparingen på budgeterat utrymme av 500 000 kr men viss administration inom verksamheten minskar om förslaget att flytta hanteringen till kommunens program genomförs.

Förslag till fortsatt hantering

Tjänstepersonernas förslag är att förändra målsättningen med insatsen feriepraktik eftersom vi inte kan se att den har tydlig effekt på regionens långsiktiga kompetensförsörjning av tjänster inom hälso- sjukvård men värdefullt utifrån vår roll som stor arbetsgivare i att erbjuda länets ungdomar sysselsättning och främjandet av rekryteringen till serviceyrken.

Förslaget är att erbjuda platser uteslutande inom VNS, förråd och vaktmästeri och att ansökan och tilldelning av platser sker inom Östersunds kommuns program för feriepraktik då de har betydligt större administrativa resurser och bättre stödsystem för att hantera hela rekryteringsprocessen mer effektivt. Detta skulle antagligen också ge bättre matchning då de i övrigt har fler "passande arbetsuppgifter" till feriepraktikanter. Finns platser i verksamheter i andra av regionens kommuner tas motsvarande kontakter där det är aktuellt.

Förslaget att lyfta in feriepraktiken i kommunens hantering skulle även kunna genomföras om fortsatt feriepraktik i nuvarande inriktning.

HR-avdelningen, september 2023